

Raadsinformatiebrief¹

Onderwerp	Septembercirculaire 2023
Portefeuillehouder	S. Onclin
Portefeuille	Financiën

Aan de leden van de gemeenteraad Zaanstad,

Inleiding

Op dinsdag 19 september 2023 is de septembercirculaire van het gemeentefonds gepubliceerd. In deze raadsinformatiebrief informeren wij u over de financiële consequenties van de Rijksbijdrage (algemene uitkering) voor de jaren 2023 tot en met 2028 voor de gemeente Zaanstad. Dit doen wij door de stand van het gemeentefonds in de meicirculaire 2023 als vertrekpunt te nemen en de ontwikkelingen toe te lichten die daarna, tot het moment van de septembercirculaire 2023, hebben plaatsgevonden.

De financiële consequenties van de septembercirculaire nemen we mee bij het opstellen van de Voorjaarsnota 2024-2028. De mutatie voor het jaar 2023 verwerken we, zoals gebruikelijk, in de Narap 2023.

Het financiële beeld laat extra inkomsten zien voor onze meerjarenbegroting. Dat ontstaat hoofdzakelijk doordat de accressen voor loon- en prijsontwikkeling zijn bijgewerkt. Daarnaast is een aantal maatstaven geactualiseerd. Het kabinet heeft, als uitwerking van het coalitieakkoord, besloten dat het gemeente- en provinciefonds vanaf 2027 voor zowel de volume als de prijscomponent geïndexeerd worden op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Ook dat is verwerkt in deze septembercirculaire.

In deze brief beperken we ons tot de technische uitwerking van de septembercirculaire.

Toelichting

De doorrekening van de septembercirculaire resulteert in een nieuwe stand van het gemeentefonds. Het netto-effect² van deze doorrekening voor de Zaanse begroting is opgenomen in tabel 1.

In beginsel is dit het bruto verschil (nr. 1 in tabel 1), gecorrigeerd voor taakmutaties en bijstellingen in decentralisatie- en integratie-uitkeringen (nr. 2, 3, en 4 in tabel 1). Dit onderscheid maken we, omdat de taakmutaties en bijstellingen in decentralisatie- en integratie-uitkeringen directe gevolgen hebben voor (specifieke) taken van de gemeente en dus ook direct doorwerken in de lastenkant van onze begroting.

Zoals u kunt zien, laat de septembercirculaire een positief beeld zien (nr. 5 in tabel 1). Hierbij moet wel een belangrijke kanttekening worden gemaakt. In de Begroting 2024-2027 is vooruitlopend op de septembercirculaire al een aantal mutaties in de inkomsten meegenomen in het financieel meerjarenperspectief (nr. 6 in tabel 1). Deze mutaties, welke betrekking hebben over de verwachte onderschrijding van het BTW compensatiefonds, worden nu verrekend met de septembercirculaire. Dit leidt tot de netto financiële consequenties die nog niet in de meerjarenbegroting zijn verwerkt (nr. 7 in tabel 1). De verwerking daarvan vindt integraal plaats in de Voorjaarsnota 2024-2028. De consequenties voor de jaarschijf 2023 worden verwerkt in de Narap 2023.

¹Op deze raadsinformatiebrief volgt geen actie van de Agendacommissie. Wanneer u een onderwerp hieruit wilt bespreken dan kunt u dit doen door een raadsinstrument in te zetten. Bijvoorbeeld een rondvraag (primair gericht aan het college van B&W of een agenda-initiatief (primair gericht aan de collega fracties)). Vermeld altijd in het raadsinstrument: wat u wilt bespreken inclusief een korte concrete toelichting.

² Met het netto-effect wordt hier bedoeld: het effect van de bijstelling van de uitkering gemeentefonds, gecorrigeerd voor de bijstelling van taakmutaties en de mutaties van de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Dit onderscheid maken we, omdat deze mutaties direct doorwerken in de lastenkant van onze begroting.

Let op! Een min bedrag in de overzichten betekent een voordeel (ofwel hogere inkomsten dan wel lagere lasten).

Direct onder tabel 1 worden de verschillende onderdelen verder in deze brief gespecificeerd en toegelicht.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemeentefonds meicirculaire 2023	-370.152	-391.430	-395.252	-368.888	-369.944	-370.164
Gemeentefonds septembercirculaire 2023	-372.358	-395.966	-400.000	-372.921	-375.626	-380.626
1 Verschil (bruto)	-2.206	-4.536	-4.748	-4.033	-5.682	-10.462
<i>Bijstelling lasten</i>						
2 n.a.v. taakmutaties	10	487	51	46	46	-100
3 n.a.v. decentralisatie- en integratie-uitkeringen	83	357	38	42	-15	-15
4 n.a.v. integratie uitkeringen sociaal	147	82	106	100	93	89
5 Fin. conseq. meicirculaire netto (=1+2+3+4)	-1.966	-3.610	-4.553	-3.845	-5.558	-10.488
<i>Bijstelling baten</i>						
6 Reeds verwerkt in de Begroting	0	0	500	1.000	1.500	1.500
7 Fin. conseq. voor begroting netto (=5-6)	-1.966	-3.610	-4.053	-2.845	-4.058	-8.988

Tabel 1 Financiële consequenties (netto). Een min-bedrag betekent hogere inkomsten of lagere lasten

In onderstaande tabel 2 worden de bedragen uit tabel 1 verder gespecificeerd met daaronder een toelichting per mutatie.

(Bedragen x € 1.000)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1 Financiële consequenties (bruto)						
a Accres en overige bijstellingen	-4.467	-3.610	-4.053	-2.844	-4.058	-8.989
b Taakmutaties	-10	-487	-51	-46	-46	100
c Decentralisatie- en integratie-uitkeringen	-83	-357	-38	-42	15	15
d Integratie-uitkeringen sociaal domein	-147	-82	-106	-100	-93	-89
e n.a.v. stelpost BCF plafond	2.500	0	-500	-1.000	-1.500	-1.500
Totaal	-2.206	-4.536	-4.748	-4.033	-5.682	-10.462
2 Taakmutaties						
a Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)	9	9	9	9	9	9
b Re-integratie	0	0	0	0	0	-148
c Wet visueel beperkten	0	-8	-8	-8	-9	-9
d Bijzondere bijstand en vroegsignalering	0	439	0	0	0	0
e Hulpmiddelen thuis laten staan	1	3	5	5	5	7
f Rijksvaccinatieprogramma	0	43	45	40	41	41
Subtotaal	10	487	51	46	46	-100
3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen						
a Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)	5	5	5	5	5	5
b Vrouwenopvang (DU)	-48	-26	-26	-21	-22	-22
c Versterking arbeidsmarktregio's (DU)	0	1	1	1	1	1
d Veilig wonen	7	7	7	7	0	0

e	Veilige Steden	30	30	30	30	0	0
f	LHBTI beleid Regenboogsteden	20	20	20	20	0	0
g	Regionale doelgroepen specifieke aanpak	68	0	0	0	0	0
h	Begeleiding jongeren naar werk	0	320	0	0	0	0
	Totaal	83	357	38	42	-15	-15
4	Integratie-uitkeringen sociaal						
a	Beschermd Wonen (IU)	25	-32	0	0	0	0
b	Participatie (IU)	122	114	106	100	93	89
	Totaal	147	82	106	100	93	89
5	Fin. conseq. meicirculaire netto =1-2-3-4-5	-1.966	-3.610	-4.553	-3.845	-5.558	-10.488
6	Reeds verwerkt in de Begroting	0	0	500	1.000	1.500	1.500
7	Fin. conseq. voor begroting netto =5-6	-1.966	-3.610	-4.053	-2.845	-4.058	-8.988

Tabel 2 toelichting op de mutaties. Zoals blijkt uit tabel 1 worden voor de onderdelen 2, 3, 4 en 5 evenredige lasten opgevoerd. Ook in deze tabel betekent een min bedrag een voordeel (hogere baten of lagere lasten)

1. Financiële consequenties (bruto)

a. Accres en overige bijstelling

Dit betreft hoofdzakelijk de mutatie van het accres (loon- en prijsbijstelling) en in mindere mate de aanpassing van de maatstaven (de zogenaamde hoeveelheidsverschillen) voor 2024 en volgende jaren.. Ook is een voorschot op de onderschrijding van het BTW compensatiefonds plafond 2023 verleend van macro € 359 miljoen. In verband met de nieuwe financieringssysteem is de algemene uitkering voor de jaren 2027 en 2028 geïndexeerd volgens het bruto binnenlands product (bbp). Dit leidt tot hogere inkomsten.

b. Taakmutaties

Taakmutaties zijn bijstellingen in de algemene uitkering die ook worden doorgevoerd in de lastenkant van de begroting. Zie 2a t/m 2f voor de specifieke toelichtingen per mutatie.

c. Decentralisatie en integratie-uitkeringen

Mutaties in decentralisatie- en integratie-uitkeringen worden ook doorgevoerd in de lastenkant van de begroting. Zie onderdeel 3a t/m 3h voor de specifieke toelichtingen.

d. Integratie-uitkeringen sociaal domein

Mutaties in de integratie-uitkeringen sociaal worden ook doorgevoerd in de lastenkant van de begroting. Zie onderdeel 4a t/m 4b voor de specifieke toelichtingen.

e. N.a.v. stelpost BCF plafond

Gemeenten compenseren BTW bij het Rijk. Hiervoor is een plafond vastgesteld. Indien gemeenten minder BTW compenseren dan het plafond, wordt het verschil verdeeld via de algemene uitkering. Hiervoor wordt jaarlijks een berekening gemaakt. Ten opzichte van de septembercirculaire 2022 is de ruimte onder het plafond van gemeenten voor het jaar 2023 gestegen met macro € 38,45 miljoen. De totale ruimte onder het plafond voor gemeenten in 2023 bedraagt macro € 359 miljoen, wat bij deze circulaire, via het accres (zie 1a), aan de algemene uitkering van het gemeentefonds is toegevoegd. Hiervan hadden we al € 2,5 miljoen in de begroting opgenomen. Dat wordt nu verrekend met het accres.

2 Taakmutaties

a. Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)

De algemene uitkering wordt vanaf 2023 structureel verhoogd in verband met de tweede herziening van de Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD III). De regeling is op 10 maart 2020 geïmplementeerd en heeft als doel om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren. Naar aanleiding van EPBD III is er een verplichting geïntroduceerd voor het documenteren van de energieprestatie van een installatie, voor het installeren van zelfregulerende apparatuur per verblijfsruimte en voor laadinfrastructuur voor elektrische auto's.

Ook zijn de eisen voor de energieprestatie van technische bouwsystemen en de keuring van verwarmingsinstallaties en airconditioningssystemen aangepast. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving.

b. Re-integratie

Met de Voorjaarsnota 2023 heeft het kabinet besloten om vanaf 2028 het re-integratiebudget voor gemeenten structureel met macro € 20 miljoen te verlagen (cluster Participatie). Deze maatregel is onderdeel van de ombuigingen die de Rijksbegroting op orde houden. Het Rijk realiseert zich dat gemeenten hierdoor mogelijk minder bijstandsgerechtigden kunnen ondersteunen. Voor Zaanstad komt dit neer op € 0,148 miljoen.

c. Wet visueel beperken

De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen dat tot doel heeft om de uitvoering van technische werkvoorzieningen voor mensen uit de doelgroep Participatiewet met een visuele beperking over te dragen aan het UWV. Op dit moment ligt het wetsvoorstel bij de Eerste Kamer. Als het wetsvoorstel ook door de Eerste Kamer wordt aangenomen is het de bedoeling dat de middelen voor de werkvoorzieningen en de structurele uitvoeringskosten budgettair neutraal worden overgeheveld van het cluster Participatie in het gemeentefonds naar de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Voor 2024 gaat het om macro € 0,9 miljoen, oplopend naar circa macro € 1,05 miljoen in 2028. Voor Zaanstad betekent dit een afname van de algemene uitkering van € 8 duizend.

d. Bijzondere bijstand en vroegsignalering

Het kabinet stelt in totaal € 200 miljoen voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. Van dit bedrag is er in 2023 in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld via de meicirculaire. Voor 2024 wordt ook in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld (cluster Participatie). Voor Zaanstad betekent dit € 0,439 miljoen.

e. Hulpmiddelen thuis laten staan

De motie Westerveld (GroenLinks) en Bikker (Christen-Unie) verzoekt de regering om met betrokken partijen landelijke afspraken te maken over het behoud van hulpmiddelen thuis voor cliënten die verhuizen naar een instelling in de zin van de Wet langdurige zorg (Wlz) en aangeven thuis te willen logeren. Naar aanleiding van deze motie heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) bestuurlijke afspraken gemaakt met de VNG, Ieder(in), Firevaned (brancheorganisatie van leveranciers van deze hulpmiddelen) en de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN). Onderdeel van deze bestuurlijke afspraken is dat de hulpmiddelen die vanuit de Wmo zijn verstrekt thuis blijven staan en gemeenten de financiering daarvan voortzetten. Gemeenten worden hiervoor gecompenseerd. Vanaf 2023 wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de algemene uitkering (cluster Individuele voorzieningen Wmo), oplopend tot macro € 1 miljoen per 2028. Voor Zaanstad een toename van € 5 tot € 7 duizend.

f. Rijksvaccinatieprogramma

Vanaf december 2019 krijgen zwangere vrouwen maternale kinkhoestvaccinatie aangeboden door de Rijksoverheid. Vanaf 1 januari wordt de uitvoering hiervan formeel overgedragen naar de gemeenten. De maternale kinkhoestvaccinatie wordt dan toegevoegd aan de opsomming in het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Via deze

septembercirculaire worden de bijbehorende middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. Voor Zaanstad gaat het om circa € 0,41 miljoen.

3 Decentralisatie en integratie-uitkeringen

a. Maatschappelijk opvang en OGGz (DU)

De verdeling van deze decentralisatie-uitkering is ten opzichte van de meicirculaire 2023 marginaal gewijzigd als gevolg van geactualiseerde maatstafaantallen.

b. Vrouwenopvang (DU)

Op verzoek van de VNG, na consultering van de betrokken wethouders van de centrumgemeenten vrouwenopvang, wordt met ingang van 2023 een structureel bedrag van macro € 0,781 miljoen uitgenomen uit de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang.

Daarnaast wordt in 2023 een incidenteel bedrag van macro €0,222 miljoen uitgenomen. Het betreft een voortzetting van de uitname in voorgaande jaren. Het genoemde bedrag wordt overgeboekt naar de begroting van het ministerie van VWS. Het bedrag wordt gebruikt voor het opheffen van de specifieke uitkering Specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling in 2023 en verder voor een drietal onderdelen:

- Hulp aan slachtoffers eerdergerelateerd geweld seksuele uitbuiting
- Het Landelijk Centrum Seksueel Geweld
- Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating

c. Versterking arbeidsmarktregio's (DU)

Deze decentralisatie-uitkering is ten opzichte van de meicirculaire 2023 marginaal gewijzigd als gevolg van een extra toevoeging aan het gemeentefonds van macro € 0,042 miljoen.

d. Veilig wonen (DU)

De veiligheid van decentrale bestuurders is een vereiste voor het goed functioneren van het openbaar bestuur. Per 1 oktober 2023 wordt de werkgeversverantwoordelijkheid voor hun veiligheid daarom geëxpliciteerd met een wijziging van de Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers. Ten behoeve van een veilige woonplek krijgen decentrale bestuurders een beveiligingsadvies op maat aangeboden. Bij de advisering zal een breder pakket van preventieve maatregelen worden gehanteerd, waaronder fysieke, elektronische en digitale maatregelen. Gemeenten dienen op basis van de nieuwe regeling het beveiligingsadvies altijd over te nemen en de uitvoering van de veiligheidsmaatregelen te bekostigen. Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt hier een tegemoetkoming van macro € 2,4 miljoen per jaar tegenover gesteld voor de periode 2023-2026.

e. Veilige steden (DU)

De negen gemeenten die participeren in het programma Veilige Steden van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) ontvangen voor de periode 2023-2026 een bijdrage van circa macro € 0,36 miljoen. Het programma heeft als doel de sociale veiligheid van vrouwen en meisjes in de publieke ruimte te vergroten. De middelen worden volgens bestaande afspraken met de deelnemende gemeenten verdeeld. Voor Zaanstad gaat het om € 0,030 miljoen.

f. LHBTI beleid Regenboogsteden (DU)

Regenboogsteden zetten zich in voor de gezamenlijke doelstelling de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van Lesbische vrouwen, Homoseksuele mannen, Biseksuelen, Transgenderpersonen en intersekse personen (LHBTI) verder te bevorderen. In totaal ontvangen 32 gemeenten een bijdrage van € 0,68 miljoen voor de samenhangende aanpak van de Regenboogsteden voor lokaal LHBTI-beleid voor de periode 2023 tot en met 2026. Als onderdeel van het Programma Regenboogsteden is er naar aanleiding van de motie Bergkamp een speciaal traject binnen Regenboogsteden dat zich richt op veiligheid in wijken voor LHBTI personen. De middelen worden volgens bestaande afspraken met de deelnemende gemeenten verdeeld. Voor Zaanstad gaat het om €0,020 miljoen.

g. Regionale doelgroepen specifieke aanpak (DU)

Het plan van aanpak 'Statushouders aan het werk' en de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur van het ministerie van SZW beogen om de doelgroep statushouders en andere kwetsbare doelgroepen extra te ondersteunen om kansen die de arbeidsmarkt biedt te benutten. Doelstelling van de decentralisatie-uitkering is om de doelgroep statushouders te ondersteunen door middel van de aanstelling van regionale verbinders in elke arbeidsmarktregio. Beoogde effecten zijn onder meer opschaling en nieuwe inzet van (start)banen en leerwerktrajecten/duale trajecten waarin (vak)taal, werk en opleiding gecombineerd worden, mogelijkheden van Praktijkleren in het mbo (gecombineerd met jobcarving) verbeteren en meer inzet van jobcoaching voor statushouders. Voor de andere kwetsbare doelgroepen kan binnen de arbeidsmarktregio's ingezet worden op coördinatie en verbinding tussen partijen waar extra actie op nodig is om deze kwetsbare groepen te begeleiden naar werk. De decentralisatie-uitkering wordt verstrekt aan de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's, waarbij elke centrumgemeente in 2023 éénmalig een gelijk bedrag ontvangt. Het gaat voor Zaanstad om € 0,068 miljoen.

h. Begeleiding jongeren naar werk (DU)

Met de Aanpak Jeugdwerkloosheid zetten gemeenten, scholen en hun partners zich in om kwetsbare jongeren te ondersteunen naar vervolgonderwijs of werk. Hiervoor waren in het kader van het corona steun- en herstelpakket en het Nationaal Programma Onderwijs tot en met 2022 extra financiële middelen beschikbaar. De jongeren op wie de Aanpak Jeugdwerkloosheid zich primair richt hebben echter een structurele achterstand op de arbeidsmarkt. Het kabinet heeft derhalve besloten de tijdelijke maatregelen om te zetten in structurele wet- en regelgeving. Totdat het wetsvoorstel in werking is getreden (naar verwachting in 2025) worden de middelen, net als voorgaande jaren, gelijkelijk verdeeld over de arbeidsmarktregio's en verstrekt via een decentralisatie-uitkering. Voor Zaanstad betekent dit in 2024 € 0,32 miljoen.

4 Integratie-uitkeringen sociaal

a. Beschermd wonen

Op 19 september 2023 is een gewijzigde verdeling over de gemeenten voor de integratie-uitkering Beschermd wonen gepubliceerd. Dit betekent voor Zaanstad een verhoging in 2023 van € 0,025 miljoen en een verlaging in 2024 van € 0,032 miljoen.

b. Participatie

Er heeft een compensatie plaatsgevonden voor Wsw voor bijzondere WML-verhoging van macro € 26,6 miljoen in 2023 aflopend naar macro € 19,2 miljoen in 2028. Voor Zaanstad komt dit neer op € 0,122 miljoen in 2023 aflopend naar € 0,089 miljoen in 2028.

6. Reeds verwerkt in de begroting

Een component van de algemene uitkering betreft een toevoeging vanuit het BTW compensatiefonds. Jaarlijks wordt het niet bestede deel aan het gemeentefonds toegevoegd. In het verleden werd rekening gehouden met een afbouw van deze component. De afgelopen jaren bleek dat niet het geval. Bij de Begroting 2024-2027 is vooruitlopend op de septembercirculaire (in het kader van het scherper aan de wind varen) deze afbouw eruit gehaald.

Financiële en Juridische consequenties

De financiële consequenties voor het jaar 2023 worden verwerkt in de Narap 2023. Voor de jaren 2024 en verder worden de financiële consequenties integraal betrokken in het financieel perspectief bij de Voorjaarsnota 2024-2028.

Geheimhouding op grond van de Gemeentewet

Niet van toepassing.

Aanpak/uitvoering

Niet van toepassing.

Betreft

Actieve informatievoorziening.

Bijgaande stukken

Geen.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Zaanstad,

Drs. J. Hamming, burgemeester

Drs. G. Blom, gemeentesecretaris